

Sosyoloji Derneđi, Türkiye

Sosyoloji Araştırmaları Dergisi

Cilt: 13 Sayı: 2 - Güz 2010

Sociological Association, Turkey

Journal of Sociological Research

Vol.: 13 Nr.: 2 - Fall 2010

Ekonomik (ir)Rasyonalite ve Gmenlerin Yatırım

Örüntüleri: New York'taki Yağlıdereliler

Görkem DAĞDELEN

Aykan ERDEMİR

İlhan Zeynep KARAKILIÇ

EKONOMİK (İR)RASYONALİTE VE GÖÇMENLERİN YATIRIM ÖRÜNTÜLERİ: NEW YORK'TAKİ YAĞLIDERELİLER

Görkem DAĞDELEN*

Aykan ERDEMİR**

İlhan Zeynep KARAKILIÇ***

ÖZ

Yazında uluslararası göçmenler “döviz gönderenler” şeklinde tanımlanır ve genellikle onların özgeciliğine ve kendi ülkelerine gönderdikleri dövize odaklanılır. Ne var ki, bu tarz bir tanımlama göçmenlerin yatırım örüntülerini açıklayamamaktadır. Bu makalede, 2008 yılında Yağlıdere’den New York’a göç etmiş göçmenler arasında, hem göç veren hem de göç alan bağlamda gerçekleştirilen bir alan çalışmasına dayanılarak, göçmenlerin yatırım örüntülerinin onların *habitus*ları tarafından nasıl şekillendiğini gösterilmeye çalışılmıştır. *Habitus* kavramı bu çalışma çerçevesinde göçmenlerin ulusaşırı ağları ve yerleşme örüntülerinin özel bir yapılandırılması olarak tanımlanmaktadır. Alan çalışmasından elde edilen verilere dayanılarak, göçmenlerin, emlak yatırımlarının mekânsal dağılımında açıkça görülen yatırım örüntülerine göre üç gruba ayrılabilceğini savunulmaktadır: yalnızca Türkiye’den ev alanlar, yalnızca ABD’den ev alanlar ve hem ABD’den hem de Türkiye’den ev alanlar. Bu makale, göçmenlerin karar verme süreçlerinde hem yerel hem de küresel dinamiklerin nasıl etkileri olduğu göstererek, “döviz gönderen” kavramsallaştırmasını sorunsallaştırmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, Yerleşme Stratejileri, İşçi Döviz, Habitus,

Ulusaşırı İlişki Ağları

* Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Araştırma Görevlisi. ODTÜ Sosyoloji Anabilim Dalı doktora öğrencisi.

** ODTÜ Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi.

*** Artvin Çoruh Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Araştırma Görevlisi. ODTÜ Sosyoloji Anabilim Dalı doktora öğrencisi.

ABSTRACT

The conception of the immigrant as “remittance man” focuses on immigrant altruism and their remittance to the country of origin. However, this conceptualization does not adequately explain immigrant investment patterns. Based on fieldwork conducted in 2008 among immigrants in New York who arrived from Yağlıdere, in both sending and receiving contexts, we investigate the ways in which investment patterns are shaped by the *habitus* of immigrants. In the framework of this study, *habitus* is defined as a configuration of having specific transnational networks and settlement strategies. Based on fieldwork findings, three different investment patterns were identified, which manifest themselves in the spatial distribution of real estate investment: buying property only in Turkey, only in USA, or in both USA and Turkey. This article aims to question the conceptualization of “remittance man” by indicating how decision making processes take place under the continuous interaction of local and global dynamics.

Key Words: International Migration, Settlement Strategies, Remittance, Habitus, Transnational Networks

GİRİŞ

Son yıllarda, gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere göç etmiş olan göçmenlerin ülkelere gönderdikleri işçi dövizlerinin dünya ekonomisindeki önemi hızlı bir şekilde artmıştır. İşçi dövizlerinin miktarındaki bu kayda değer artış, işçi dövizlerinin dünya ekonomisi içindeki yıllık hacminin gelişmekte olan ülkelere yapılan yabancı yardımların hacmine yaklaşmış olmasından da rahatlıkla görülebilir. Örneğin, 2004 yılında, küresel düzeyde resmi olarak 300 milyar dolar olarak tahmin edilen işçi dövizlerinin miktarı, gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere yapılmış olan doğrudan yabancı yardımların miktarından az olmakla birlikte, kalkınma yardım fonlarından fazla olmuştur (Hussain, 2005). Bu miktar 2008 yılında 338 milyar dolara yükselmiştir. 2008 yılında ABD'de başlayan ve diğer ülkeleri de etkileyen kriz koşulları nedeniyle gönderilen dövizler 317 milyar dolara düşmüştür (Rahta, Mohapatra ve Silwal, 2009). Akademik dünyanın, işçi dövizlerinin çeşitleri, gönderilme nedenleri ve etkileri üstüne artan ilgisi yukarıdaki gelişmeye paralel bir seyir izlemiştir. Özellikle işçi dövizlerinin göçmen veren ülkelerin çeşitli şehir ve bölgelerinde kalkınma açısından nasıl bir etki yarattığı pek çok çalışmanın ana konusu olmuştur (Martin ve Abella, 2009; Portes, 2009; de Haas, 2010). İşçi dövizlerinin boyutlarını ve yönlerini anlamak isteyen birçok bilimsel çalışma uluslararası göçmenlerin işçi dövizini gönderme davranışlarını etkileyen faktörleri genellikle neo-klasik bir ekonomik perspektiften incelemeye çabalamıştır (Clark ve Drinkwater, 2001; Hagen-Zanker ve Siegel, 2007). İşçi dövizlerinin artan önemi uluslararası kuruluşların ilgisini de özellikle kalkınma bağlamında bu alana çekmiştir. Ne var ki, bu çalışmaların birçoğu işçi dövizine oldukça makro bir düzeyden bakmaktadır ve bu da belli ampirik ve metodolojik sorunları beraberinde getirmektedir. Makro düzeyle sınırlı kalan analizler, öncelikle, işçi döviz gönderme dinamiklerinin çeşitliliğini tanımlama düzeyinde

yetersiz kalabilmektedir. Örneğin, işçi dövizleri geleneksel olarak sadece uluslararası göçmenlerin geldikleri ülkede yaşayan aile bireylerine gönderdikleri transferler olarak tanımlanmaktadır (Barajas vd., 2009:3). Diğer yandan, özellikle Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu etrafında geliştirilen yazın daha çok finansal transferlere ve bu finansal transferlerin resmi kanallar yoluyla gerçekleşmeleri üzerinde durmaktadır. Dolayısıyla bu tanımlamalar, emekli olmuş göçmen işçileri, geldikleri ülkenin dışında üçüncü bir ülkeye para gönderen göçmenleri ve de kısa süreli göç eden göçmenleri kapsamayabilmektedir. Bu nedenle son yıllarda, uluslararası kuruluşlar, işçi döviz tanımlarını yerine, “kişisel döviz gönderimi” gibi tanımlar kullanmakta ve başka bir ülkede yaşayan göçmenlerin hepsini kapsayıcı tanımlamalar yapmaktadırlar (IMF Committee on Balance of Payments Statistic, 2006:3).

Yurtdışında yaşayan Türkiyeli göçmenlerin Türkiye’ye gönderdikleri işçi dövizlerinin boyutlarını ve yönelimlerini açıklamayı hedefleyen bilimsel çalışmalarda (Sayan, 2006; Akkoyunlu & Kholodilin, 2006), konuya genellikle işçi dövizlerinin makro ekonomik gelişmelerle ilişkisi üzerinden yaklaşmıştır. Bu tarz çalışmaların ortak yönü, Türkiyeli göçmenleri bir bütün olarak ele alarak işçi döviz davranışlarının makro ekonomik değişimlerden yakından etkilendiğini iddia etmeleridir. Örneğin bu çalışmaların bir kısmı, işçi döviz gönderme davranışlarının doğrudan göçmen gönderen ülkenin ekonomik performansından etkilendiğini iddia ederken; bir kısmı da bu davranışların göçmenlerin buldukları ülkenin ekonomik performansından etkilendiğini iddia etmişlerdir.

Uluslararası göç çalışmalarında özellikle 1980’lerden itibaren ortaya çıkan göç dinamiklerini anlamak için geliştirilen yeni kavramsal ve metodolojik yaklaşımlarda ise, göç süreçlerinin göçmenlerin aktif olarak ürettikleri ‘ulusaşırı toplumsal alanlar’ (Basch ve

diğerleri, 1994; Smith ve Guarnizo, 1998) veya 'ulusaşırı sosyal oluşumlar' (Vertovec, 2004) üzerinden anlaşılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu yeni yaklaşımlarda, işçi dövizini gönderme stratejilerini anlamak açısından neo-klasik teorilerden beslenen bakış açılarının yetersiz kaldığı noktalar daha kapsamlı olarak anlaşılmaya çalışılmıştır. Kayıt dışı yollardan işçi dövizini aktarımının önemi (Pieke v.d., 2007) veya bu dövizlerin gösterişçi tüketim gibi rasyonel bireyi varsayan anlayışların çoğunlukla hesaba katmadığı farklı kullanım alanları (Airolo, 2007) bu çalışmaların önem verdiği konular olmuştur. Ayrıca, göçmenlerin sürekli yeniden ürettiği ulusötesi bağlar işçi dövizlerinin ötesinde incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, ülkeler arası hem mal, hizmet ve teknik beceri gibi aktarımlar hem de maddi olmayan kültürel etkileşimler analiz konusu olmuştur. Örneğin göçmenler arasındaki, mektup, telefon ve internet üzerinden kurulan ilişkilere dikkat çekilmiştir (Burholt, 2004; Wilding, 2006).

Yukarıda bahsedilen perspektiflerin kullanıldığı birçok çalışmada, işçi dövizini transferlerinin ne yönde sosyal etkileri olduğu ortaya konulmuştur (Kyle, 2000; Levitt, 2001; Smith, 2005). Özellikle ABD'de yaşayan Meksikalı göçmenlerin geldikleri yerlere gönderdikleri işçi dövizleri üzerine birçok etnografik çalışma yapılmıştır (Dinerman, 1982; Durand ve Massey, 1992). İşçi dövizini transferlerinin ekonomik kalkınmaya etkisini Meksika'nın ABD'ye göçmen gönderen dağ köylerinde yaptığı nitel bir alan çalışmasının verileriyle anlamaya çalışan Tinoco'nun (2006) çalışması bunlardan birisidir. Bu çalışmada, gelen işçi dövizlerinin günlük harcamalarda kullanılması nedeniyle doğrudan kalkınmaya etkisi olmamakla birlikte, eğitim ve sağlık hizmetlerine etkileri yoluyla kalkınmaya uzun vadede etkileri olabildiği ortaya çıkmıştır. İşçi gönderilerini makro ekonomik verilerle

anlamaya çalışmanın bu süreçlere etki eden sosyal etmenlerin gözden kaçırılmasına neden olabileceği özellikle vurgulanmıştır.

İngiltere’de yaşayan Hindistanlı göçmenlerin ulusötesi bağlarını ayrıntılarıyla incelediği çalışmasında Ballard (2001) ise, döviz gönderme stratejilerine dair ayrıntılı tespitlerde bulunur. Göçmen grupların ulusötesi kurdukları bağların ne şekilde işlediğinin sadece ekonomik olarak tanımlanacak çıkarlarla değil, aynı zamanda aile yapılarını da belirleyen kültürel etmenlerle ilişkili olduğunu gösterir. Örneğin ulusötesi bağların uzun yıllar boyunca sürdürülmesinde endogamik evlilik yapılarının doğrudan etkileri vardır. Bunun yanında toplumsal cinsiyet rollerinin ve kuşaklar arasındaki farkların işçi dövizini gönderme stratejilerini şekillendirdiği ortaya çıkmıştır. Ballard (2001) çalışmasının sonunda küçük gruplar için bile genelleme yapmanın zorluklarına işaret eder. Ulusötesi ağlarının işleyişini belirleyen faktörlerin çokluğundan dolayı uzun dönemli tahminlerin yapılmasının zor olduğunu ekler.

Görülmektedir ki, işçi dövizini gönderme stratejilerinin sosyolojik bağlamı bu yeni perspektiflerce ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Ne var ki, bu çalışmalarda işçi dövizini gönderme stratejilerindeki genel eğilimler incelenmekle birlikte, küçük bir topluluğun içinde bile bu stratejilerde ne gibi farklılaşmalar olabileceği doğrudan inceleme konusu olmamıştır. Bu eksiklik Türkiyeli göçmenler örneğinde daha da çok hissedilmektedir.

Bu makalede, yukarıda kısaca tartışılan çalışmaları tamamlayıcı olarak, işçi dövizini¹ gönderme stratejilerinin küçük ve birbirlerine sıkı bağlarla bağlı bir grupta bile önemli farklılaşmalar içerebileceği, bu farklılaşmaları anlayabilmek için de mikro faktörlere

¹ İngilizce akademik yazında kullanılan “remittance” kavramı Türkçe’ye işçi dövizini olarak çevrilmiştir. Bu makale boyunca ise, “işçi dövizini” kavramı, ABD’den döviz gönderen ve ücretli olarak çalışan “işçi” Yağlıderelilerin gönderdikleri dövizlerin yanında, burada iş yeri sahibi olan “işveren” Yağlıderelilerin gönderdikleri dövizleri de kapsayacaktır.

odaklanması gerektiği savunulmaktadır. İşçi dövizini gönderme davranışlarının ancak birden fazla faktöre bakılarak alt topluluklar, hane halkları ve bireyler düzeyinde çözümlenebilecek oldukça karmaşık bir sürecin sonucu olduğu iddia edilmektedir. Bu araştırmada Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan Giresun Yağlıdereli göçmenlerin işçi dövizini gönderme davranışlarındaki farklılaşmayı etkileyen faktörlerin çözümlenmesi amaçlanmıştır. Bir diğer deyişle, göçmenlerin işçi dövizini gönderme stratejilerindeki farklılaşmanın hangi kültürel, siyasal ve sosyal bağlamlarda şekillendiğini incelenmiştir. Bu amaçla, ABD'de yaşayan Yağlıdereli göçmenlerin içinde yaşadıkları sosyal bağlamı oluşturan farklı *habitus*ların ve göçmenlerin kurdukları sosyal ağların, işçi dövizini gönderme stratejilerindeki farklılaşmada ne gibi rolleri olduğuna odaklanılmıştır. Bu çalışmanın temel tezi şu şekilde özetlenebilir: Farklı *habitus*lar içinde yaşayan göçmenlerin içinde yaşadıkları bu sosyal ortamlar, göçmenlerin kurdukları sosyal ağların yoğunluğunu ve biçimini etkilemektedir. Bu ağların yapısı da onların işçi dövizini gönderme davranışlarını ve yerleşme stratejilerini şekillendirmektedir.

Makalede kullanılan ampirik veriler, TÜBİTAK tarafından desteklenen “Yağlıdere'den New York'a ve Ünlüpınar'dan Londra'ya Göç Örnekleri Üzerinden İşçi Dövizlerinin Aktarımı, Kullanımı ve Etkisindeki Değişiminin Analizi” adlı üç yıllık bir araştırma projesinin saha araştırmasına dayanmaktadır.² Bu proje kapsamında yukarıda değinilen yazına katkı sunmak amacıyla, diğer pek çok araştırma sorusu ile birlikte, özellikle bu makalede tartışılan şu gibi sorulara cevap aranmıştır:

- Göçmenlerin kayıtlı ve kayıt dışı döviz gönderme davranışları nelerdir ve zaman içinde nasıl değişmiştir?

² TÜBİTAK tarafından desteklenen bu projenin yürütücüsü ODTÜ Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Aykan Erdemir; proje asistanları ise ODTÜ Sosyoloji Anabilim Dalı doktora öğrencileri İlhan Zeynep Karakılıç ve Görkem Dağdelen'dir. Bu çalışmanın gerçekleştirilmesine olanak sağlayan destek için TÜBİTAK'a teşekkürü bir borç biliriz.

- Göçmenlerin döviz gönderme davranışlarını ve bu davranışlardaki değişimleri belirleyen temel değişkenler nelerdir? Bu değişkenlerin etkileri ne düzeydedir?
- Göçmenler döviz dışında ne gibi transferler yapmaktadırlar? Bu transferlerin döviz aktarımı üzerindeki etkisi nedir?
- Göçmenlerin ekonomik entegrasyon süreçlerinin döviz aktarma davranışlarındaki etkisi nedir? Göçmenler göç ettiklerinde sahip oldukları sosyal ve ekonomik sermaye onların ekonomik entegrasyon süreçlerini nasıl etkilemektedir?
- Göçmenlerin memleketleri dışında Türkiye’de diğer yerleşim yerlerinde ve diğer ülkelerdeki kişilerle kurdukları bağlar döviz transferlerini ne şekilde etkilemektedir?

Araştırma Yöntemi

Araştırmada, bu soruların cevaplarını bulabilmek için niteliksel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Bu yöntemlerin hem araştırma sorularının cevaplarına ulaşmada hem de yazındaki mevcut eksiklikleri tamamlamada daha etkili sonuçlar doğuracağı düşünülmüştür. Projenin yönteminin tasarlanmasında, göç literatüründe SMS yöntemi³ olarak bilinen “eşzamanlı çok-sahalı” (Mazzucato 2005) yaklaşımdan esinlenilmiştir. Bu yaklaşım, proje gereksinimlerine uygun olarak yapılan değişikliklerle dönüştürülerek “ardışık-zamanlı çok-sahalı ve eşleştirilmiş örneklemler” olarak adlandırılan bir yöntem haline getirilmiştir. Bu yüzden eş-zamanlı çok sahalı araştırmadaki gibi göç veren ve alan yerlere aynı zamanda gidilmemiş, aynı yıl içinde ardışık zamanlarda gidilmiş ve göç veren yerde akrabaları vasıtasıyla isim ve iletişim bilgilerine ulaşılan göçmenlere göç alan yerde yapılan saha

³ İngilizcesi “simultaneous multisited methodology” olarak adlandırılan bu yöntem Türkçe’ye “eşzamanlı çok-sahalı” olarak çevrilebilir.

çalışmaları sırasında ulaşılmıştır. Bu yönetime göre, aynı yıl içinde önce göç veren yerleşim birimine, daha sonra göç alan yerleşim birimine en sonra ise yine göç veren yerleşim birimine giderek saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Göç veren yerleşime ilk gidiş için kış ayları tercih edilmiş, böylece göç veren yerleşim yeri göçmenlerin çok az bulunduğu bir zamanda görülmüş ve göç etmeyen kişiler daha iyi gözlemlenmiştir. Daha sonra göç alan yerleşim yerine giderek göçmenlerle görüşmeler yapılmış ve onların işçi dövizini gönderimine ilişkin tutumları araştırılmıştır. Üçüncü ve son saha çalışması ise göçmenlerin memleketlerini ziyaret ettikleri yaz aylarında yapılmıştır. Böylece hem göçmenleri hem de göç etmeyenleri birlikte gözlemek mümkün olmuştur. Bu yöntem sayesinde hem göç veren hem de göç alan yerleşimler arasındaki karşılıklı ilişkileri temel alan bir örneklem oluşturulmuştur. Saha çalışmasında kullanılan iki temel araştırma tekniği yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlar ve katılımcı gözlem teknikleri olmuştur. Göçmenlerin ekonomik ve özellikle de kayıt dışı ekonomik faaliyetler konusundaki hassasiyetleri ve ketumlukları göz önüne alınarak anket tekniği tercih edilmemiştir. Bunun yerine, derinlemesine görüşmeler ve katılımcı gözlemin mahrem bilgilere ulaşmada birbirini tamamlayacağı öngörülmüştür.

Araştırma evreni Yağlıdere-New York zincirleme göçü çerçevesinde işçi dövizini gönderebilecek ya da alabilecek tüm hanehalkları olarak tanımlanmıştır. New York'ta yaşayan Yağlıderelilerin sayısını tam olarak bilmek hem böyle bir istatistik olmadığı hem de göçmenlerin bir kısmı halen kayıt dışı yollarla New York'ta yaşadığı için mümkün değildir. Bu nedenle, temsili bir örnekleme ulaşılması ve saha araştırmasının bu örnekleme yürütülmesi de mümkün olmadığı için, amaca yönelik oluşturulmuş bir örneklem üzerinden farklı sosyoekonomik kategorilerdeki göçmenlere ulaşılmaya çalışılmıştır. Eşleştirilmiş örneklem yöntemi kullanılarak göçmenlerin yaşam deneyimleri, göç alan ve veren

bağlamlarda ilişkide oldukları akraba, arkadaş, komşu ve hemşeri gibi kişilerle yapılan görüşmeler üzerinden incelenmiştir. Buna ek olarak, hem Yağlıdere’de hem de New York’ta eşleştirilmiş örneklemin dışında kalan mülki amirler, avukatlar, öğretmenler, doktorlar, din görevlileri, yerel gazeteciler ve dernek/vakıf çalışanları gibi uzmanlarla da görüşmeler yapılmıştır.

Bu yöntem kapsamında 2008 yılının Şubat ve Temmuz aylarında, Giresun’un Yağlıdere ilçesinde ve aynı yılın Haziran ayında New York’ta saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Yağlıdere’de her iki ziyaret sırasında 8’i kadın 12’si erkek olan toplam 20 göçmen akrabasıyla ve 1’i kadın 9’u erkek toplam 10 uzmanla, New York’ta ise 16’sı kadın, 22’si erkek toplam 38 göçmenle ve 1’i kadın 4’ü erkek toplam 5 uzman ile derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Toplam olarak gerçekleştirilen görüşme sayısı 73’tür.

Tarihsel Bağlam: Giresun ve Yağlıdere

Yağlıdere, 19.000 nüfusuyla Giresun ilinin denize sahile olmayan bir ilçesidir. 2003 yılı verilerine göre Giresun Türkiye’nin 81 ili arasında gelişmişlikte 50. sıradadır (DPT, 2003). Kişi başına düşen gelir Türkiye’de 1.837 TL iken, bu rakam Giresun’da 1.176 TL olmuştur (DPT, 2003). Yağlıdere ise merkez ilçe ile birlikte toplam 16 ilçe arasında 8. büyük nüfusa sahip olan ilçedir (Giresun Valiliği, 2010). Hem Giresun’un hem de Yağlıdere’nin ekonomisi büyük oranda fındık üretimine dayanmaktadır. Tek bir tarımsal ürüne bağımlı olmanın sonucu olarak, fındık alım fiyatlarındaki dalgalanmaların bölgede yaşayan ve tarımla geçinen çiftçilere ekonomik olarak etkileri büyük olabilmektedir. İstikrarsız bir ekonomik yapıya sahip olmasından ve aynı zamanda işlek bir liman ile dünya ekonomisine bağlı olmasından dolayı, Giresun ve ilçelerinden Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinden

itibaren hem imparatorluğun başka şehirlerine hem de imparatorluk dışına göçlerin başladığı görülmektedir. 19. yüzyıl boyunca, ABD'ye göç etmek özellikle gayri-Müslimler arasında gerek iş bağlantıları gerekse etnisiteleri göz önüne alındığında ciddi bir eğilim olarak ortaya çıkmaktadır (Bali, 2004). Giresun'daki ekonomik yapı, Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra da fazla değişmediği ve tarımsal üretime bağımlı kaldığı için Giresun hem ülkenin İstanbul ve Bursa gibi büyük şehirlerine hem de ABD ve Almanya başta olmak üzere diğer ülkelere yoğun göç vermiştir.

Yağlıdere'den ABD'ye zincirleme göç sürecinin hikâyesi de bu genel göç sürecinin bir parçasıdır. Bu göç süreci, Türkiye'den ayrılmak zorunda kalan ve ABD'ye göç eden bir Rum'un 1960'larda doğduğu topraklara ziyaret için gelip, buradan ABD'de sahip olduğu işletmede çalışacak işçi götürmesiyle başlar. Bu Giresunlu Rum'un yanında götürdüğü ilk kişiler ve onların yanlarına çağırdıkları diğer kişiler bekâr erkeklerdir. İlerleyen süreçte, özellikle Türkiye'nin liberal bir seyahat rejimi uygulamaya başladığı 1980'lerden sonra, hem yeni Yağlıdereliler ABD'ye göç eder hem de hâlihazırda gitmiş olan göçmenler ailelerini yanlarına almaya başlar. 1980'lerin sonlarından itibaren birçok Yağlıdereli göçmen, ilk önce Yeşil Kart'larını (*Green Card*)⁴ daha sonra da ABD vatandaşlıklarını alabilmişlerdir. Bunun yanında, herhangi bir yasal belgesi olmadan ABD'de yaşayan göçmenler hala bulunmaktadır. Günümüzde Yağlıdereli göçmenler genellikle gıda, ulaşım ve inşaat sektörlerinde çalışmaktadırlar. Birçok Yağlıdereli ABD'nin doğu yakası eyaletlerinde benzin istasyonu ve pizza dükkânı işletmektedir veya kamyon şoförü olarak çalışmaktadır. Yağlıderelilerin önemli bir kısmı göç ettikleri ilk yıllarda New York şehir merkezinde aileleriyle yaşamışlar, daha

⁴ Yeşil Kart, ABD'nin vatandaş olmadan önce göçmenlere verdiği bir çeşit vizedir. Yeşil Kart'ı olan göçmenler sürekli oturma ve çalışma hakkına sahip olurlar.

sonraki yıllarda da ucuz kiraları ve iş imkânlarının çokluğu nedeniyle New Jersey veya Connecticut gibi eyaletlere taşınmışlardır. 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra, göçmenlere yönelik polis kontrollerinin artması ve yasal olmayan yollardan gidişlerin zorlaşması sonucunda Yağlıdere'den ABD'ye göç yavaşlamıştır (Kaya, 2007). Günümüzde ABD'de yaklaşık 20.000 Yağlıderelinin bulunduğu tahmin edilmektedir. ABD'de yaklaşık 350.000 Türkiyeli göçmen olduğu düşünülürse, Yağlıderelilerin Türkiyeli göçmenler içinde tek bir bölgeden gelmeleri açısından dikkate değer bir grup olduğu kolaylıkla varsayılabilir. Ancak, hem ABD'de Türkiyeliler hem de özel olarak Yağlıdereliler üzerine yapılan çalışmaların sayısı oldukça azdır (DiCarlo, 2001; Güler, 2004). 1980'ler ve 1990'lar boyunca Yağlıdere ilçesinin ekonomisi büyük oranda ABD'den gönderilen işçi dövizlerine bağımlı hale gelmiştir. Bu yıllar boyunca gerçekleşen yoğun para akışına rağmen, genellikle gündelik masraflara ve ev alımına harcanan işçi dövizlerinin ilçenin üretim kapasitesine gözle görülür bir etkisi olmamıştır. Doğrudan bu olgu üzerine yürütülmüş bilimsel çalışmalar bulunmamaktadır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Yağlıdereli Göçmenlerin İşçi Dövizî Gönderme Davranışları: Genel Bir Bakış

Bu kısımda öncelikle saha araştırması sırasında Yağlıdereli göçmenlerin işçi dövizî gönderme davranışlarıyla ilgili olarak önemli bulunan bazı genel bulgular paylaşılacaktır. İlk bulgu, Türkiyeli erkek göçmenlerin ailelerini yanlarına almadan önce gönderdikleri paranın genellikle eğitim, sağlık, gündelik harcamalar ve ev alımı gibi alanlarda kullanıldığıdır. Aile birleşmeleriyle birlikte ilerleyen süreçte Türkiye'ye gönderilen paranın miktarında önemli bir düşüş meydana gelmiştir. Günümüzde birçok göçmen sadece bazı yakın akrabalarına az miktarda para göndermektedir.

Konuyla ilgili ikinci bulgu, göçmenlerin Türkiye'ye para gönderirken parayı, yazında *havala*⁵ olarak bilinen yöntemle (Ballard, 2003), elden, banka ya da para gönderme şirketleri yoluyla gönderme tercihlerinin içinde buldukları yasal konumla (oturma izinlerinin olup olmaması, Yeşil Kart sahibi ya da ABD vatandaşı olmak ya da olmamak), yaşadıkları yerleşim yerinin büyüklüğüyle ve göndermek istedikleri paranın miktarıyla yakından ilişkili olduğudur. 1970'lerde, henüz finans sektörü yeterince gelişmediği ve Türkiye ile ABD arasında sık sık gidip gelen kişilerin sayısı az olduğu için, göçmenler *havala* yöntemini kullanmak zorunda kalıyorlardı. *Havala* yönteminin çalışması şu şekilde gerçekleşiyordu: Göçmenler öncelikle İstanbul gibi büyük şehirlerde tanıdıkları olan kişilere belli bir komisyon karşılığında göndermek istedikleri parayı veriyorlar, bu kişiler de diğer şehirdeki kendi

⁵ Dilimizde kullandığımız havale sözcüğü TDK sözlüğüne göre "1. Bir işi bir başkasının sorumluluğuna bırakma, ısmarlama, devretme: *Bütün belgelerin bakanlığa havalesi gerekiyor.* 2. Banka, postane vb. aracılığıyla gönderilen para: *Ay başında havaleyi postaneye yatırdım.* 3. Postane, banka vb. aracılığıyla para gönderildiğinde gönderenle alacak olanın adları ve para miktarı yazılı kâğıt, havale kâğıdı, havale name" anlamlarına gelmektedir. Ballard (2003)'ın bu sözcüğü kullanımı ise dilimizdekinden farklı olduğu için bu makalede, bu farklılığı belirtmek için *havala* terimi kullanılmıştır.

tanıdıkları kişilere parayı aldıklarına dair haber gönderiyorlardı. Daha sonra göçmenin bir yakını bu parayı teslim alıyordu. 1970'lerin şartlarında bu yöntem oldukça ucuz ve hızlıydı. Görüşülen Yağlıdere'li göçmenler bu işlemi genellikle ABD'de yaşayan ve oraya Türkiye'den farklı zamanlarda göç etmiş Ermeniler sayesinde gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. ABD'de Yağlıdere'li nüfus arttıktan sonra, göçmenler, Türkiye'ye giden arkadaşlarına para vererek, bu parayı geride kalan ailelerine yollamaya başlamışlardır. Ayrıca kendileri de Yağlıdere ziyaretlerinde hem ailelerine vermek üzere, hem de yatırım için yanlarında para getirmeye başlamışlardır. Son yıllarda ise para transfer eden şirketler ve çeşitli bankaların şubeleri de Yağlıdere'ye açılmış, göçmenler ve göçmen aileleri için para göndermede bir diğer yol ortaya çıkmıştır. Göçmenlerin para gönderme örüntüleri konusundaki en dikkat çekici nokta, pek çok göçmenin bu yollardan sadece birini değil, ulaşılabilirliklerine göre farklı zamanlarda farklı yolları kullanmalarıdır. Birçok göçmen, bu resmi ve gayriresmî yollardan sadece birisini kullanmamakta, amacına yönelik olarak farklı zamanlarda farklı yolları kullanabilmektedir. Örneğin bir göçmen eğer yasal durumu müsaitse geride kalan yakınlarına çok fazla para göndermediği müddetçe, düzenli olarak banka yoluyla para göndermeyi seçebilir. Fakat aynı göçmen, eğer bir gayrimenkul yatırımı yapacaksa ve Türkiye'ye yüklü miktarda bir para transferi yapması gerekiyorsa, bu parayı tatile giderken yanında götürmeyi ve böylece parayı daha ucuza transfer etmeyi seçebilmektedir.

Üçüncü önemli bulgu, Yağlıdere'li göçmenlerin birçoğunun sadece akraba ve arkadaşlarına para göndermedikleri, cami, hastane, okul ve yol yapımı gibi konularda kamu hizmetlerine de yardım amaçlı para gönderdikleridir. Yağlıdere'nin köylerinde doğmuş ve buralarda büyümüş olan göçmenler (ki bu göçmenler çoğunluğu oluşturmaktadır), bu tarz kamusal yardımları Yağlıdere ilçe merkezinden ziyade kendi köylerine yapmaktadırlar. Bu

durumun en önemli sebebi, kimliklerini belirleyen en önemli unsurun Yağlıdere'den çok köyleriyle bağlantıları olmasıdır. Ayrıca bazı göçmenler Yağlıdere Belediyesi'ne bağlıta bulunmadıklarını, çünkü belediye başkanının politik fikirlerini ve icraatlarını beğenmediklerini belirtmektedirler.

Yukarıda belirtilen ortak örüntülere rağmen, göçmenlerin Türkiye'ye işçi dövizini gönderme stratejilerinde, dövizin miktarı, yönü ve kullanım amaçları açısından önemli farklılaşmalar vardır. Bulguların analizi sırasında, işçi dövizini gönderme stratejilerindeki farklılaşmanın göçmenlerin ABD'deki yerleşme stratejileriyle yakından ilişkili olduğu görülmüştür. Yerleşme stratejilerini, göçmenlerin hayatlarını mekânsal olarak nasıl organize ettikleri konusunda gösterdikleri farklı tavırlar olarak tanımlamak mümkündür. Örneğin, bir göçmenin nerede ev aldığı, nerede yaşamayı tercih ettiği, hangi sektörde ve hangi bölgede çalışmayı ve iş kurmayı tercih ettiği, bir yılının ne kadarını ABD'de ne kadarını Türkiye'de geçirdiği gibi farklı tercihler göçmenlerin yerleşme stratejileri olarak görülebilir. Analizin ilerleyen aşamasında, yaptığımız derinlemesine mülakatlar ve gözlemler sonucunda, işçi dövizini gönderme stratejileri ve yerleşme stratejilerinin, göçmenlerin kendi aralarında kurdukları sosyal ağların yapılanışıyla da yakından ilişkili olduğunu görülmüştür. Göçmenlerin kendi aralarında kurdukları sosyal ağlar iki gruba ayrılabilir. Birinci grup sosyal ağlar, ABD'de yaşayan göçmenlerin kendi aralarında kurdukları ağlardır. İkinci grup ise, ABD'deki Yağlıdereli göçmenlerin Yağlıdere'de yaşayan hemşerileriyle kurdukları ulusaşırı ağlardır.

Analizin son noktasında, farklı sosyal ağların Yağlıdereli göçmenlerin ABD'de kendilerini içinde buldukları ve bir yandan da yeniden ürettikleri *habitus*lar ile büyük bir oranda çakıştığı görülmüştür. Bu bağlamda, kavramsal çerçevenin merkezini Yağlıdereli

göçmenlerin ABD’de kurdukları farklı *habitus*lar oluşturmaktadır. Pierre Bourdieu’nun (1977: 72), *habitus* kavramını “belirli bir sürekliliği olan, aynı zamanda da belirli bir formdan diğerine geçiş özelliği olan karakter örüntü sistemleri (örneğin öğrenilmiş algılar, düşünce ve eylem biçimleri)” olarak tanımlamak mümkündür. Başka bir anlatımla, bu sistemlerin, görünür bir orkestra şefinin orkestra yönetiminin bir ürünü olmadan çalınan bir senfoni olarak görülmesi mümkündür. Bu örüntü sistemleri, nesnellik ve öznellik arasında bir salınım göstermektedirler. Bu anlamda bireyler ya da bu çalışmadaki göçmenler kendi kurdukları öznellikleri ile dışarıdan onlara dayatıldığı düşünülen nesnellik arasında gidip gelmektedirler, çünkü aslında öznellikleri nesnel yapının içselleştirilmiş bir yorumudur. Bu yorum biçimi ise onların *habitus*udur (Bourdieu, 1977: 72-95). Bu modelde, göçmenler bir aktör olarak, ne sadece gönüllülüğe ne de tamamen zorunluluklara dayanarak belirli stratejileri, içinde buldukları makro yapılara ve dış koşullara bir cevap olarak, uygulayabilmektedirler. Bu çalışmada, yukarıdaki tanıma dayanarak, *habitus*, göçmenlerin sosyal, kültürel ve politik karakter örüntüleri olarak tanımlanmıştır. Bu kavram aynı zamanda, Türkiye’de toplumsal ve siyasal alanda belirli bölünmeler yaratan, sekülerlik, milliyetçilik ve toplumsal cinsiyet ilişkileri gibi konuların ABD’de yaşayan göçmenlerin hayatlarını ne yönde etkilediğinin anlaşılmasına da yardımcı olacaktır. Özet olarak, ABD’de yaşayan Yağlıdereli göçmenlerin işçi dövizi gönderme stratejilerindeki farklılaşma, *habitus*ları, göçmenlerin sosyal ağları ve yerleşme stratejileri yoluyla açıklanabilmektedir. Yukarıda kısaca özetlenen model ışığında, Yağlıdereli göçmenlerin yerleşme stratejileri açısından üç alt gruba bölünebileceği savunulmaktadır. Bu üç alt grup aynı zamanda farklı *habitus*lara ve farklı işçi dövizi gönderme stratejilerine tekabül etmektedir. Biz bu grupları “ABD’de ev sahipleri”, “ABD’de kiracılar” ve “hem Türkiye’de hem ABD’de ev sahipleri” isimlendirdik.

“ABD’de Ev Sahipleri”

İlk grup, “ABD’de’ ev sahipleri” olarak adlandırdığımız, yani sadece ABD’de ev sahibi olan ve Türkiye’de bir gayrimenkul yatırımı olmayan göçmenlerden oluşmaktadır (TABLO 1). Bu göçmenler New York şehir merkezinde ya da ona bağlı banliyölerde ev sahibi olan 9 göçmenden oluşmaktadır. Türkiye’de bir ev satın almak yerine, ailelerine ait olan mevcut evlerin bakımına yardım etmektedirler. Çoğunlukla üniversite ya da lise dereceleri vardır ve genelde profesyonel işler yapmaktadırlar. Ayrıca tüm örneklemdaki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan kadınlarla evlenen üç erkek de bu grubun içinde yer almaktadır. Bu nedenle de, genellikle tatillerinin tamamını Türkiye’de geçirmemeyi tercih etmektedirler. Yalnızca üç göçmen düzenli olarak ailelerine ya da yakın akrabalarına para yollamaktadır. Dört göçmen ise ailelerinin yanı sıra fakir insanlara ya da köy derneklerine de para göndermektedir. Bu göçmenleri özellikle ilerleyen sayfalarda bahsedeceğimiz “ABD’de kiracılar” grubundan ayıran en temel özelliklerinden biri, hiçbirinin Yağlıdere belediyesine para yollamaması ve sadece bir tanesinin dini bir kuruluşa para yollamasıdır. Bu grubun iki üyesi Türkiye ve ABD’deki sivil toplum kuruluşlarına bağışta da bulunmaktadır. Grup üyelerinin New York’ta yaşayan diğer Yağlıdereli göçmenlerle, sadece Yağlıdereli ya da hemşehri olmak üzerinden kurdukları bağlar oldukça zayıftır. Görebildiğimiz kadarıyla, bu bağlar ancak hayat tarzı, toplumsal cinsiyet ilişkileri, iş yaşamına dair tutum, politik eğilimler gibi ortak noktalarla desteklenirse kuvvetlenebilmektedir. Diğer yandan, bu göçmenlerin Yağlıdere’ye ya da çevresindeki köylere, oraları memleketleri olarak gördükleri için, güçlü bir bağlılıkları vardır. Ama bu onların Yağlıdere ile ulusaşırı bağlarının güçlü olduğunu göstermemektedir. Yağlıdere ile ilişkileri yakın arkadaşlarına ya da ailelerine bağımlı bir

şekilde gelişmektedir. Kendilerinin Türkiye’de ya da Yağlıdere’de herhangi bir ekonomik yatırımı yoktur ve genellikle de geri dönmeyi düşünmemektedirler, çünkü bu geri dönüş onlar için aslında bir geri dönüş değil, yeni bir göç anlamına gelmektedir.

TABLO 1. ABD’de Ev Sahibi Yağlıdereli Göçmenler

Görüşme No.	D.Tarihi/Cinsiyet	Meslek/İşteki Statü	Eğitim Durumu	Ne gönderir? Kime gönderir?	Yatırımları
1	1966/E	Kasiyer/Ücretli	İlkokul	Döviz, hediye, yardım. Aileye, Giresunspor’a.	ABD’de ev
4	1971/E	Esnaf/Kendi Hesabına	Üniversite terk	Herhangi bir gönderisi yok.	ABD’de ev
5	1962/E	İnşaat Mühendisi/Kendi Hesabına	Üniversite	Yardım. Yağlıdere’deki ihtiyaç sahiplerine, TC New York Başkonsolosluğu’na	ABD’de ev ve işyeri
8	1976/K	Bankacı/Ücretli	Üniversite	Herhangi bir gönderisi yok.	ABD’de ev
10	1962/E	Çatı Ustası/Kendi Hesabına	Lise	Döviz. Ailesine, köy muhtarlığına	ABD’de ev
15	1974/K	Bankacı/Ücretli	Yüksek Lisans	Döviz, hediye. Aileye, arkadaşlarına, ABD’de STK’lara	ABD’de ev
31	1979/E	Ev Kadını	Lise	Döviz. Aileye.	ABD’de ev
42	1953/K	Ev Kadını	İlkokul	Herhangi bir gönderisi yok.	Giresun’da ev, ABD’de ev ve işyeri
46	1970/K	Ev Kadını	Lise	Döviz, yardım. Aileye, arkadaşlara, Kızılay, köye yol ve cami için	ABD’de ev

Bu gruptaki göçmenlerin içinde yaşadıkları *habitusu* daha iyi anlamak için, bu grubun üyelerinden Mehmet Bey⁶’in (10 No’lu Görüşme) iş yaşamına, para göndermeye, yatırım yapmaya dair pratiklerine, Yağlıdere ve Yağlıderelilerle ilişkilerine daha yakından bakmak istiyoruz. Mehmet Bey, 47 yaşındadır ve New York’a 1986’da, Yağlıdere’de politik fikirleri yüzünden uygun bir iş bulamadığı için gelmiştir. Geldikten hemen sonra kayıdışi çalışmaya başlamış, fakat daha sonra New York’ta tanıştığı ABD vatandaşı bir kadınla evlenerek Yeşil

⁶ Bu makalede, çalışma kapsamında görüşülen göçmenlerin gerçek isimleri kullanılmamıştır.

Kart almış ve böylece hem çalışma hem de göçmenlik statüsünü yasal sınırlar içine taşımıştır. 1980'lerin sonuna doğru ABD tarafından uygulanan gevşek göç rejiminin etkisi Mehmet Bey'in durumunda açıkça görülmektedir. Mehmet Bey o zamanki durumu "Yabancılar şubesinde az insan vardı, o zaman da fazla sıkıştırmıyorlardı. Daha 11 Eylül olmamıştı... Kendi ülkendeymişsin gibi çalışabilirdin" diye özetledi. Mehmet Bey, eşi ve iki çocuğu ile birlikte halen New York'ta yaşamaktadır. ABD'ye geldikten hemen sonra, bir benzin istasyonunda üç yıl boyunca pompacı olarak çalışmış, daha sonra, çatı ustası olmuş ve kendi firmasını kurmuştur. Bize göre, Mehmet Bey'in ABD'de kendini ne kadar yerleşik hissettiğini, Türkiye'ye dönmeyi düşünüp düşünmediğini sorduğumuzda verdiği cevap açıklamaktadır.

Ben Türkiye'ye dönmeyi, emekli olduğumda oraya yatırım yapmayı düşünmedim. Benim burada [New York'ta] iki tane çocuğum var. Ben emekli olduğumda çocuklarım büyümüş olacak, belki annem babam vefat etmiş olacak. Artık beni memlekete bağlayan bir şey yok. Artı ben memlekete gidersem çocuklarımı götüremem. Bu sefer buradaki ailemi bırakıp Türkiye'ye göçmüş olurum.

Ancak bu yerleşiklik Mehmet Bey'in Yağlıdere ile tüm bağlarının kopmuş olduğu anlamına da gelmemektedir. Mehmet Bey, düzenli olarak Yağlıdere'deki anne-babasına banka yoluyla her ay küçük miktarda para yollamaktadır. Günlük harcamaların yanında, bu para aynı zamanda ailenin köydeki evinin yenilenmesi için de kullanılmaktadır. Ayrıca, kendi köylülerine köyün altyapısının geliştirilmesi için de döviz yollamıştır. Kendisi özellikle Yağlıdere merkeze hiç para yollamadığını, eğer para yollayacaksa bunu kendi köyüne yollamayı tercih ettiğini söylemiştir. Çok sık olmamakla birlikte Mehmet Bey, New York'ta yaşayan diğer Yağlıderelilerle ve kendi köylüleriyle de görüşmektedir. Alan çalışması sırasında proje ekibinin de katılabildiği böyle bir piknik gerçekleşti. Bu piknik sırasında dikkat çeken nokta, katılımcıların pikniği köylerinin adıyla organize etmelerine rağmen,

aslında neredeyse tamamı inşaat sektöründe çalışan ama aynı zamanda belli bir hayat tarzını da paylaşan insanların buluşma noktası gibi işlev görmesiydi. Konuşulan konular çoğunlukla Yağlıdere'ye ya da köylerine dair değil New York'a ve işlerine ilişkindi. Konuşmalar ise hem Türkçe hem de İngilizceydi. Bu bakımdan Mehmet Bey'in durumunda Yağlıdereli olmak sosyal ilişkiler kurmak için önemli bir ölçüt gibi gözükmemektedir. Yağlıdereli ya da aynı köylü olmak ancak başka ortak noktalar varsa anlamlı hale gelmektedir. Ancak bu, Mehmet Bey'in köyüne, çocukluğunu geçirdiği, büyüdüğü ve halen anne-babasının yaşadığı bir mekân olarak hiç önem vermediğini, orayı hiç özlemediğini de göstermemektedir. Buna belki de en iyi örnek olarak, yukarda bahsi geçen piknikten sonra Mehmet Bey'in, büyük bir özenle köyünden getirip, evinin bahçesine diktiği tüm Giresun'da ve Yağlıdere'de çok yaygın olarak bulunan fındık ve taflan (karayemiş) ağaçlarını göstermesi verilebilir.

“ABD’de Kiracılar”

Bahsetmek istediğimiz ikinci grup göçmenler “ABD’de kiracılar” olarak adlandırılabilir (TABLO 2). Bu grup ABD’de kiracı olarak yaşayan ve Türkiye’de mülk satın almayı tercih eden 13 göçmenden oluşmaktadır. Hemen hemen hepsi New York’un merkez mahallelerinde kiralık evlerde yaşamaktadırlar. Eğilimleri daha çok Türkiye’ye yatırım yapmak yönündedir. Türkiye’de ise Yağlıdere ve Giresun yerine özellikle İstanbul’da gayrimenkul yatırımı yapmak, yani ev almak, yaygın bir tercihtir. Bu gruptan bazı göçmenler ABD’de yatırım yapmayı Türkiye’ye dönmeyi planlamaktadır. Ancak bazıları da düşük kiralı evlerde yaşamayı bir tasarruf yöntemi olarak görmekte ve kirada oturmayı ABD’de gerçekleştirecekleri gelecek planlarının bir adımı olarak görmektedirler. İleride banliyöde daha iyi bir eve taşınmayı ve orada kendi işlerini kurmayı planlamaktadırlar. Bu bakımdan, kiralık bir evde oturmak bir yandan bir uyum mekanizması olarak, bir yandan da geçiciliği

gösteren bir işaret olarak görülebilir. Bu grupta üniversite mezunu olan kimse bulunmamaktadır. Birçoğu ücretli işçi veya ücretli işçi emeklisidir. Çoğunlukla ailelerine, akrabalarına, köy derneklerine ve dini kuruluşlara yardım yapmaktadırlar. Bu grubun ayırt edici özelliği çoğunlukla Yağlıdere Belediyesi'ne para gönderiyor olmalarıdır. Bu özellik önemlidir çünkü belediyeye para göndermek, belediye başkanının politik kimliği yüzünden, aynı zamanda sağ politikalara, milliyetçiliğe ve gelenekselliğe bir desteği göstermektedir. Bu göçmenlerin çoğunun hem New York'taki Yağlıderelilerle güçlü bağları hem de Yağlıdere ile güçlü ulusaşırı bağları vardır.

TABLO 2. ABD'de Kiracı Yağlıdereli Göçmenler

Görüşme No.	D.Tarihi/ Cinsiyet	Meslek/ İsteki Statü	Eğitim Durumu	Ne gönderir? Kime gönderir?	Yatırımları
2	1945/E	Aşçı/Emekli	İlkokul	Döviz. Ailesine.	Kocaeli'de arazi
9	1980/E	Mermer Ustası/ Kendi Hesabına	Lise	Döviz, yardım, hediye. Aileye, inşaatlara, belediyeye, hastaneye, camiye.	Köyde, yaylada, Yağlıdere'de ev ve Giresun'da apartman
11	1950/E	Kapıcı/Ücretli	Ortaokul	Döviz, yardım. Eşe ve inşaatlara (önceden), köy yoksullarına, liseye, camiye.	İstanbul'da apartman, Yağlıdere'de arsa
12	1950/K	Ev Kadını	İlkokul	Yardım. Camiye, köy yoksullarına.	İstanbul'da apartman, Yağlıdere'de arsa
14	1962/E	Tasarımcı/ Ücretli	Lise	Döviz, yardım. Eski eşe ve çocuğa, köyünün camisi ve mezarlığı için.	İstanbul'da ev ve dükkan
16	1966/E	Kaynakçı/ Ücretli	?	Döviz. Ailesine, inşaat yapımında, köyüne	İstanbul'da ve köyde ev
17	?/K	Temizlikçi/ Yarı Zamanlı, Kendi Hesabına	Lise	Döviz, yardım. Ailesine, köyüne, ihtiyaç sahiplerine.	İstanbul'da ve köyde ev
18	1932/E	Kapıcı/Emekli	Sadece okuma yazma biliyor.	Döviz, yardım. Ailesine (önceden), fakirlere köy yolu için.	İstanbul, Giresun ve köyde ev
19	1969/K	Ev Kadını	İlkokul	Döviz. Aileye, Diyanet Vakfı'na.	Yağlıdere'de apartman, Giresun'da arsa
22	1968/E	Pompacı/ Ücretli	İlkokul	Döviz, yardım. Ailesine, köy yolu için	Köyde ev
28	1970/E	Aşçı/ Ücretli	İlkokul	Döviz. Aileye.	İstanbul'da ev ve dükkan

48	1967/K	Ev Kadını	Lise	Döviz, hediye. Ailesine, bir sosyal yardım derneğine.	Yağlıdere'de ev
49	1963/E	Pizzacı/Kendi Hesabına	?	Döviz, yardım. Aile, bir sosyal yardım derneğine.	Yağlıdere'de ev

Bu grubun özelliklerini daha iyi anlamak için ABD'ye 1990 yılında göç eden 42 yaşındaki bir erkek göçmenin (16 No'lu Görüşme) göç hikâyesi incelenebilir. Hasan Bey, 1990'da kayıtdışı göçmen olarak New York'a gelmiştir. Buraya gelmesinde en büyük etkenin daha önce ABD'ye göç etmiş arkadaş ve akrabalarına özenmesi olduğunu söylemektedir. Geldiğinden beri önce kayıt dışı olarak, sonra da Yeşil Kart'ı ile çoğunlukla kaynak işçisi olarak çalışmış, halen de bu işi yapmaya devam etmektedir. Eşi ve çocukları ise 1994'te ABD'ye gelmiştir. Aile halen, New York'un merkez belediyelerinden biri olan Brooklyn'de yaşamaktadır. Hasan Bey, ailesi ABD'ye gelene kadar banka yoluyla onlara düzenli olarak para göndermiştir. Bu para, günlük ihtiyaçların yanında, İstanbul'da bir ev satın almak ve köylerinde bir ev yaptırmak için kullanılmıştır. Hasan Bey, ABD'ye geldiğinde önce geri dönme planları yaptığını ve bu yüzden İstanbul'da ev satın aldıklarını, fakat aile birleşmesinden sonra, bu geri dönme planlarını çocuklarının iş sahibi olup, kendi düzenlerini kurmasına kadar ertelediklerini belirtmiştir. Aile şu anda, aslında kendilerine oldukça küçük gelen bir kiralık dairede oturmaktadır. Burayı tercih etmelerinin sebebi, aile birleşmesinden beri aynı dairede oturdukları için kirasının çevredeki diğer dairelere göre çok düşük olmasıdır. Hasan Bey, bu sayede tasarruf yaptıklarını ve birkaç sene içinde New York'ta yaşayan diğer iki akrabası ile birlikte başka bir eyalette bir pizza dükkânı açıp, oradan daha ucuza ve daha büyük bir ev almayı planladıklarını belirtmiştir. Ayrıca bu evde oturarak tıp fakültesinde okuyan büyük kızı ile birlikte diğer iki çocuğunun da eğitimine gereken parayı ayırabildiğini söylemiştir.

Hasan Bey aile birleşmesinden önce ailesine düzenli olarak para gönderdiği gibi, şimdi de geride kalan anne-babasına ve ablasına bazen banka yolu ile bazen de Yağlıdere'ye giden tanıdıklar vasıtasıyla düzenli olarak para göndermektedir. Ayrıca gayrimenkul yatırımları yüzünden de, Türkiye'de güvendiği kişilere, özellikle kendisi Türkiye'ye gittikçe para götürmektedir. Bunların dışında hem New York'taki Yağlıderelilere hem de Yağlıdere'de yardıma muhtaç insanlara, kendi çevresi vasıtasıyla haberdar olduğu müddetçe yardım göndermekte; ayrıca düğün, piknik ya da başka toplantılar sırasında bu insanlar için para toplanmasına yardım etmektedir. Bu çeşit faaliyetlerin Yağlıdereliler arasında ne kadar yaygın olduğunu Hasan Bey'in aşağıdaki sözleri özetlemektedir:

Yani bir yardımlaşmamız var, kopuk değiliz, zaten burada söylüyorlar, yahu siz ne kadar milliyetçi adamlarsınız diye, Yağlıdereli olsun çamurdan olsun, ama tabii içlerinde bozuk, çürükler var, her insan dört dörtlük olmuyor.

Hem gelecek ile ilgili planlarından hem de New York'ta yaşayan Yağlıderelilerle ilişkilerinden anlaşılacağı gibi Hasan Bey'in hayatında Yağlıdereli olmak ve Yağlıdereliler ile ilişkiler önemli bir yer tutmaktadır. Hasan Bey sahip olduğu milliyetçi ideolojinin sonucu olarak, Türkiye'deki yerel seçimlerde oy kullanamasa bile, desteklediği adayın propagandasını hem New York'taki Yağlıdereliler arasında yapmış, hem de bu adaya seçim çalışmalarında kullanmak üzere para toplamış, kendisi de bu adaya maddi kaynak aktarmıştır. Bu bakımdan Hasan Bey'in hem Yağlıdere ve Türkiye ile ulusötesi bağlarının hem de New York'taki Yağlıderelilerle ilişkilerinin oldukça güçlü olduğunu söyleyebiliriz. Bu ilişkilerin güçlü olması kendini hem Hasan Bey'in politik eğilimlerinde hem de derinlemesine mülakat sırasında gözlemlenebildiği kadarıyla çocuklarını yetiştirme tarzında kendini göstermektedir. Örneğin, görüşme yapmak için Hasan Bey'in evine gidildiğinde evdeki TV'de uydu üzerinden yayın yapan bir Türk kanalı açıktı ve görüşme boyunca bu kanal açık kaldı; zaman

zaman Hasan Bey ya da ailenin diğer üyeleri, özellikle haberler izlenirken, haberler hakkında yorum yaptılar. Ayrıca Hasan Bey ve eşi, evde hep Türk kanallarının izlediklerini, çocuklarının evde İngilizce televizyon kanalları izlemesinin ve konuşmasının yasak olduğunu, bunun çocuklarının Türkçesi'nin gelişmesi için bir önlem olduğunu söylediler. Çocuklarının ABD'deki okullarına devam ettiklerini, yazları ise hem Türkçe hem de Kur'an bilgisi öğrenebildikleri kurslara gittiklerini ayrıca eklediler.

Hasan Bey, "ABD'de kiracılar" olarak adlandırdığımız *habitusta* tasarruf için kirada oturan göçmenlere bir örnektir. Oysa yine bu *habitusta* yer alan altmış yaşlarının ortalarındaki Ahmet Bey'in (2 No'lu Görüşme) kirada oturma sebebi ise çok daha farklıdır. New York'a 1973'te gelen Ahmet Bey geldikten hemen sonra kayıt dışı olarak çalışmaya başlamış ve 1970'lerin ortasında kayıt dışı göçmenlere yönelik yapılan polis baskınlarında iki kez yakalanmış ve sınır dışı edilmiştir. Daha sonra yine kayıt dışı yollarla ABD'ye gelmiştir. Bu sefer kendisine Yeşil Kart almasında yardımcı olacak bir işveren bulmuş fakat ücretinin çok az olmasına razı olmak zorunda kalmıştır. 1981'de eşi ve 5 çocuğu yanına gelince, halen kiracı olarak oturdukları Brooklyn'deki eve taşınmışlardır. Bu sırada Ahmet Bey ağır bir iş kazası da geçirmiştir. Bu yüzden aile ABD'ye geldikten sonra ciddi ekonomik sıkıntılarla mücadele etmek zorunda kalmış ve ABD'de bir ev sahibi olmak ya da ailenin tek erkek çocuğuna iyi bir eğitim fırsatı sunmak mümkün olmamıştır. Oğlu halen düzensiz işlerde çalışan Ahmet Bey, kızlarını ise erkenden, lise eğitimlerini yarıda keserek ve çalışmamaları koşuluyla evlendirmiştir.

Ahmet Bey'in Türkiye'deki yatırımları da kendisine çok fazla kazanç getirmemiştir. 1980'de ailesi ABD'ye gelmeden önce ailesini Kocaeli, Kandıra'da yaşayan abisinin yanına bırakmış ve yine abisi vasıtasıyla burada bir çiftlik arazisi satın almıştır. Ancak daha sonra

hem Yağlıdere'deki yatırımlarını gerçekleştirmesi için para gönderdiği abisi, hem de İstanbul'daki yatırımlarını gerçekleştirmesi için para gönderdiği bir arkadaşının kötü niyetleri yüzünden kendi sözleriyle “büyük miktarlarda” para kaybetmiştir. Bu paraları ise *havala* yolu ile yollamış, banka ya da diğer para transfer şirketlerini hiç kullanmamıştır. Şu anda hem ekonomik durumu el vermediğinden hem de para gönderecek kimse olmadığı için Türkiye'ye para göndermemektedir. Ancak bazen gittiği camide ya da milliyetçi-muhafazakâr bir dernekte başkaları için para toplanırsa bunlara elinden geldiğince yardım ettiğini de belirtmiştir. Ahmet Bey, eşi ile birlikte Türkiye'ye dönmeyi istemektedir, fakat hem Türkiye'de henüz bir evi olmadığı için hem de taşınma masrafını karşılayacak birikimi olmadığı için şimdilik bu planları gerçekleştirememektedir.

“Hem ABD’de hem Türkiye’de Ev Sahipleri”

Örneklemdaki diğer 16 göçmen ise “ hem ABD’de hem de Türkiye’de ev sahipleri” olarak adlandırılan üçüncü grubu oluşturmaktadır (TABLO 3). ABD’de sahip oldukları evler genellikle banliyö bölgelerinde bulunmaktadır. Çoğu ulaşım ya da yiyecek sektörlerinde işveren olarak çalışmaktadır. Türkiye’deki gayrimenkul yatırımları ise genel olarak Giresun şehir merkezinde ya da Yağlıdere’de yoğunlaşmaktadır. Bu gruptan hiçbir göçmenin lise derecesinden yüksek eğitimi yoktur. Çoğunlukla, sadece geride kalan ailelerine değil, aynı zamanda bazı köy derneklerine ve dini kuruluşlara da parasal yardım yapmaktadırlar. Ama bu yardımların hiçbirisi doğrudan Yağlıdere Belediyesi’ne yönelik değildir. Dört göçmen doğrudan Yağlıdere ile bağlantılı olmayan Türk ya da Amerikan sivil toplum kuruluşlarına da bağışta bulunmaktadır. Mekânsal olarak ABD’de birbirlerinden ayrı yaşamakta, ancak birbirleriyle sıkça haberleşip görüşmektedirler. Bu görüşmeler özellikle düğünlerde, dini bayramlarda ya da cenazelerde gerçekleşmektedir. Camiler ve evler bu buluşmalar için önemli mekânlardır.

New York'ta yaşayan diğer Yağlıderelilerle aralarındaki bağlar kuvvetlidir. Fakat ikinci grup göçmenlerden farklı olarak, Türkiye ile aralarındaki ulusaşırı bağlar Yağlıdere'den çok Giresun şehir merkezine yöneliktir.

TABLO 3. Hem ABD'de hem de Türkiye'de Ev Sahibi Yağlıdereli Göçmenler

Görüşme No.	D.Tarihi/Cinsiyet	Meslek/İşteki Statü	Eğitim Durumu	Ne gönderir? Kime gönderir?	Yatırımları
13	1970/E	Toptancı/ Kendi Hesabına	Lise	Döviz, yardım. Aileye, Yağlıdere'deki yüksek okula, Giresunspor'a.	ABD'de ve İstanbul'da ev
23	1965/E	Esnaf/ Kendi Hesabına	İlkokul	Döviz, yardım. Aileye, Yağlıdere'de dışındaki ihtiyaç sahiplerine.	ABD'de ev, araba, benzin istasyonu. Giresun'da ev
24	1968/E	Tasarımcı kuyumcu/ Kendi Hesabına	Lise	Döviz, yardım, hediye. Ailesine, belediyeye, ihtiyaç sahiplerine.	ABD'de ev, Yağlıdere'de apartman.
25	1960/E	Pideci/ Kendi Hesabına	Lise	Döviz. Aileye.	ABD'de ev ve pideci, Giresun'da 3 ev
26	1967/E	Kamyoncu/ Kendi Hesabına	Lise	Döviz, yardım. Aileye, Köye.	ABD'de ev ve kamyon, Ankara ve Fethiye'de 1'er ev
27	?/E	Kamyoncu/ Kendi Hesabına	Ortaokul	Döviz. Aileye.	Türkiye'de ev, ABD'de ev ve kamyon
29	1972/E	Kamyoncu/ Kendi Hesabına	İlkokul	Herhangi bir gönderisi yok.	Giresun'da ev, ABD'de ev ve kamyon
30	1979/K	Ev Kadını-Öğrenci	Yüksekokulda okuyor	Hediye. Aileye.	Giresun'da 3 ev, ABD'de ev ve 3 kamyon
32	1964/K	Tekstil İşçisi/ Ücretli	?	Döviz, yardım. Aileye, camiye.	Giresun'da apartman, ABD'de ev ve restoran
33	1955/E	Şoför/ Ücretli	İlkokul	Döviz, hediye. Aileye, camiye, köye.	Giresun'da ev, ABD'de ev
40	1955/K	Ev Kadını	İlkokul	Yardım, eşya. Hastaneye, okula, camiye, ihtiyaç sahiplerine	Giresun ve Yağlıdere'de ev ve arsalar, ABD'de ev
50	1963/K	Ev Kadını	İlkokul	Yardım, hediye. Aileye.	Yağlıdere'de ev, ABD'de ev ve dükkan
51	1960/E	Pizzacı/ Kendi Hesabına	?	Döviz. Aileye.	Yağlıdere'de ev, ABD'de ev, araba ve dükkan
53	1976/K	Esnaf/ Kendi Hesabına	Lise	Döviz, yardım. İnşaat işlerine, ev satın almak için, ABD'de itfaiye ve polise	Giresun'da, köyde ve yaylada 1'er ev, ABD'de benzin istasyonu ve ev

54	1950/K	Esnaf/ Kendi Hesabına	İlkokul	Döviz. Ev satın almak için.	Giresun'da 3 ev, ABD'de ev ve benzin istasyonu
55	1948/K	Ev Kadını	İlkokul	Döviz. Aileye, inşaat işlerine, ev almak için.	Giresun'da apartman, ABD'de ev ve işyeri

Bu grupta yer alan 58 yaşındaki Ayşe Hanım'ın (54 No'lu Görüşme) eşi, ilk olarak 1970'te ABD'ye gitmiş ve burada 30 ay kalmıştır. Daha sonra dönüp ABD'de kazandığı para ile Giresun'da bir mandıra açmış ama bu işte başarılı olamayınca birkaç yıl sonra ABD'ye geri dönmüştür. Bu zaman zarfında Ayşe Hanım ve çocukları Yağlıdere'deki köylerinden Giresun şehir merkezinde satın aldıkları bir eve taşınmış ve aile ABD'deki Ayşe Hanım'ın eşinden hem banka yoluyla hem de elden düzenli olarak para alabilmiştir. 1992'de de Ayşe Hanım ve çocukları ABD'ye aile birleşmesi yoluyla göç etmiştir. Aile 1996'ya kadar Brooklyn'de yaşamış ve bu zaman zarfında Ayşe Hanım tekstil atölyelerinde çalışmıştır. Ailesinin orada bir ev alması sebebiyle 1997'de Ayşe Hanım New Jersey'ye taşınmıştır. Ayşe Hanım, eşi, oğlu, gelini ve torunu ile halen burada yaşamaktadır. Ailenin ortanca kızı üniversite eğitimini bitirdikten sonra bir bankada çalışmaya başlamış ve eşiyle birlikte yine New Jersey'de yaşamaktadır. Küçük kızı eğitime devam etmektedir. Ayşe Hanım, ABD'de kazandıkları paranın ailesinin daha iyi bir hayat sürmesine ve özellikle iki kızının daha iyi eğitim almasına olanak sağladığını söylemiştir. Ailecek sıklıkla Giresun'u ziyaret etmektedirler. Ailenin New Jersey'deki evleri dışında, Giresun'da da üç adet dairesi vardır. Bugünlerde ailenin tüm fertleri ABD'de yaşadığı için artık para yollanmamakta, ancak Yağlıdere'de hastaneye, okula ve camiye bağışta bulunulmaktadır. Bu bağışlar genelde ABD'de ihtiyaç sahipleri için para toplanması şeklinde olabildiği gibi, Yağlıdere'ye gelindiğinde fark edilen ihtiyaçların hemen orada karşılanması şeklinde de

gerçekleşebilmektedir. Ayrıca, aile Yağlıdere'yi ziyarete geldiklerinde kullanılmış eşyalarını getirip, ihtiyacı olan insanlara da dağıtmaktadırlar.

Derinlemesine mülakat sırasında Ayşe Hanım'ın hem Yağlıdere ile ulusaşırı bağlarının hem de New York'taki Yağlıderelilerle bağlarının oldukça kuvvetli olduğu gözlemlendi. Ancak bu bağların kuvvetli olması, "ABD'de kiracılar" olarak isimlendirdiğimiz gruptaki gibi bir içe kapanma, sadece Yağlıderelilerle sosyal ilişkiler kurmakla sonuçlanmamış durumdadır. Ayşe Hanım'ın sosyal hayatında Yağlıdere'nin önemi büyük olmakla birlikte, çevresinde hem Yağlıdereli olmayan diğer Türkiyeliler hem de farklı etnik kökenli ABD vatandaşları bulunmaktadır. Bu kişiler özellikle üniversite mezunu iki kızının arkadaşı olan diğer etnik kökenlerden ABD vatandaşı gençlerdir ve Ayşe Hanım onlardan bahsederken de ailenin parçaları gibi vurgu yapmaktadır. Ayşe Hanım günlük hayatını tek başına sürdürebilecek kadar İngilizce bilmekte ve ehliyetinin de olması ona ev dışında bir hareket imkânı sağlamaktadır. Ayşe Hanım ve eşi neredeyse her yaz Türkiye'ye tatile gitmekte, ancak çocukları bunu çok daha az gerçekleştirebilmektedir. Tüm aile Türkiye'de bulduğunda ise genellikle tatillerinin tamamını Yağlıdere'de geçirmek yerine, Türkiye'nin daha turistik olan Ege ve Akdeniz sahillerine gitmeyi tercih etmektedirler. Ayşe Hanım ile eşi Türkiye'de evleri olmasına rağmen Türkiye'ye geldiklerinde çok uzun kalamadıklarını, çünkü ABD'deki çocuklarını ve torunlarını özlediklerini, ayrıca ABD'deki sağlık hizmetlerinin de onlar için çok daha iyi olduğunu belirttiler. Bize göre, içinde bulunduğu gruptaki diğer göçmenler gibi Ayşe Hanım da Türkiye ve Yağlıdere ile olan bağlantılarını kaybetmeden ve hatta ziyaretleri sırasında kendisi doğrudan yeni bağlantılar kurarak ABD'deki sosyal hayatını zenginleştirmektedir. Bu zenginliğin yarattığı hoşnutluk ise Ayşe Hanım'ın sözlerine aşağıdaki gibi yansımaktadır:

Biz Amerika'nın sayesinde, Hac'cımıza da...[gittik]... Her tarafı da gezdik. Allah Amerika'dan razı olsun. El emeği göz nuru. Yaparsan her şeye sahip olursun. Ve bir de biz Almancılar gibi de, şey gibi de, para birliyelim de gidelim bir yatırım yapalım diye Türkiye'ye bunu yapalım diye demedik hiç. Biz neyse partimizi yaparız, yaş günümüzü yaparız. Beyimin bile hala yaş günü yapılır. Hem de eğlenceli bayağı büyük şekilde. *Baby shower*'ları [ABD'de bebek doğduktan sonra, bebeğe ve annesine hediye vermek için yapılan bir parti] yaparız, yani hamilelik, ondan sonra mevludumu okuturum. Ondan sonra diyorum ya sana her şeyimiz Amerika'da, kendimi övmüş gibi olmuyorum, Amerika'da, bizim ev bir numaradır. Herkes herkesi gördüğü için. Bak Ramazan'da ben Amerika'da [oruç] tutmak isterim. Sebep ne? Herkesi davet edip, ben büyük gururum, zevkim, neşe kaynağım, milleti çağırıp yemek yedirmek, yani Amerika gibi yerde, gerçekten böyle... Hem Türk kültürü, her türlü şeye analık yapıyoruz yani.

SONUÇ

Bu makalede, uluslararası göçmenlerin işçi dövizini gönderme stratejilerinin küçük ve birbirlerine sıkı bağlarla bağlı bir grupta bile önemli farklılaşmalar içerebileceği, bu farklılaşmaları anlayabilmek için de mikro faktörlere odaklanılması gerektiği savunulmuştur. Bu amaçla, ABD'de yaşayan Giresun Yağlıdereli göçmenlerin işçi dövizini gönderme stratejilerindeki farklılaşmayı etkileyen faktörler çözümlenmeye çalışılmıştır. Göçmenlerin içinde yaşadıkları sosyal bağlamı oluşturan farklı *habitus*ların ve kurdukları sosyal ağların, işçi dövizini gönderme stratejilerindeki farklılaşmada ne gibi rolleri olduğu, oluşturulan analitik model yardımıyla anlaşılmaya çalışılmıştır. Böylelikle, uluslararası göçmenlerin işçi dövizini gönderme stratejilerine yönelik yazına ABD'deki Türkiyeli göçmenler örneğinde bir katkı sunulması amaçlanmıştır. Döviz gönderme stratejilerindeki farklılaşmanın tahlili aynı zamanda Türkiyeli göçmenlerin ABD'de geliştirdikleri uyum stratejilerini de ayrıntılı bir şekilde ortaya koymuştur. Buna göre, bazı göçmenlerin neden Türkiye ile bağlarını zayıf tutarken, yeni yerleştikleri ülkede kalıcı yaşamaya karar verdikleri; bazı göçmenlerin ise

neden Türkiye ile bağlarını kuvvetli tutmaya çalışırken, ABD’de yaşamaya geçici baktıkları gibi sorular cevaplanılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın sonuçları üç başlık altında toplanabilir. Öncelikle, farklı kültürel ve sosyal ortamların, diğer bir deyişle *habitus*ların, göçmenlerin yerleşme ve işçi dövizini gönderme stratejilerini çeşitli göçmen bağları dolayımı ile şekillendirdiği görülmektedir. Bu bağlamda, işçi dövizini gönderme stratejilerini sadece ekonomik faktörlerle ya da başka dışarıdan dayatılan (*etic*) bir bakış açısı ile anlamaya çalışmak ve bunlara göre rasyonel ya da irrasyonel gibi kategoriler yaratmak yanıltıcı olabilir. Önemli olan neoklasik teori bağlamında irrasyonel olarak değerlendirilebilecek bir ekonomik davranışı kendi mantığı içinde anlamlandırmaya çalışmaktır. Örneğin, Yağlıdere’nin bir yaylasında yedi katlı bir apartman inşaatı neoklasik ekonomistler için çok mantıksız bir davranış olarak değerlendirilebilir. Ancak içerden (*emic*) bir bakış açısıyla baktığımızda, bu binanın köydeki statü yarışındaki konumunu düşünen bir göçmen için çok şey ifade edebileceği anlaşılabilir.

İkinci olarak, göçmenlerin içinde buldukları *habitus* işçi dövizini çalışmalarında çoklukla göz ardı edilen analiz birimini de etkilemektedir. Bu bağlamda, analiz biriminin birey mi, aile mi yoksa topluluğun tamamı mı olduğuna karar verirken, topluluğun sosyokültürel dinamikleri de göz önüne alınmalıdır. Ayrıca, bu birimlerin tanımları da dikkatlice yapılmalıdır. Örneğin, örneklemdaki bazı göçmenler Türkiye’deki akrabalarına para göndermiyorlardı, çünkü ABD’de yaşayan anne-babaları para gönderdiği için kendilerinin de ayrıca para göndermesine gerek olmadığını düşünüyorlardı.

Son olarak da örneklem toplumsal cinsiyet düzleminde daha sıkı bir incelemeye tabi tutulduğunda, nakdî transferlerin çok büyük çoğunluğunun erkek göçmenler tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Kadınlar ise arkadaş ve akrabalara hediye götürmek ya da

eski kıyafetleri yoksul insanlara dağıtmak gibi ayn transfer biçimlerinde ne çıkmaktadırlar. Bu durum kadınların hane halkı ve iş gücü piyasasındaki konumları ile bağlantılıdır. İleride yürütülecek işçi dövizi çalışmaları toplumsal cinsiyetin farklılaştırıcı boyutlarına ilişkin yönleri de dikkate almalıdır.

SUMMARY

Remittances are defined as the money transferred by immigrants to their family members in the place of origin. Most studies which investigate the relation between remittances and investment patterns focus on macro-economic models and conceptualize the immigrant as “remittance man”. However, these studies quite often do not adequately explain the variation in investment patterns within immigrant communities, since they overlook immigrants’ divergent remittance strategies and micro factors behind them. In this article, based on an anthropological study conducted in 2008 among sixteen female and twenty two male immigrants in New York who arrived from Yağlıdere, in both sending and receiving contexts, we want to show the ways in which investment patterns are shaped by the habitus of immigrants. In the framework of this study, habitus is defined as a configuration of having specific transnational networks and settlement strategies. The main argument of the article can be summarized as the following: the immigrants who live in different habitus have different forms and density of transnational networks. These specific configurations of social networks also shape the different remittance behavior and settlement strategies of the immigrants. During our fieldwork, we observed that these different remittance behaviors correspond with different investment patterns in real estate. In other words, diverse remittance strategies which are shaped by the habitus of the immigrants manifest themselves in the spatial distribution of the real estate investment. According to this model, there are three different investment patterns among the immigrants: having property only in USA, only in Turkey, or in both USA and Turkey. Eight immigrants fall into the first group of immigrants with real estate investment only in USA. They mostly live in the metropolitan area of New York City and

have professional jobs. They have weak ties both with people from Yağlıdere in New York and with people in Yağlıdere. Moreover, they do not have plans about returning to Turkey. Fourteen immigrants fall into the second group of people who have real estate investment only in Turkey. They mostly live in rental flats in metropolitan area of New York City. They prefer to buy houses especially in Istanbul, Turkey, since they plan to return to Turkey. They have strong ties both with immigrants from Yağlıdere and people who live in Yağlıdere. The third group includes sixteen immigrants with real estate investment both in USA and Turkey. These immigrants mostly have houses in suburban areas of New York City as well as in Yağlıdere and Giresun. They have strong ties with people from Yağlıdere in New York City; however, their transnational ties are mostly focused on Giresun rather than Yağlıdere or Istanbul. As this pattern shows, different social contexts or habitus shape the settlement and remittance strategies of the immigrants through the immigrants' ties. This analysis demonstrates the importance of the emic approach in making intelligible the specific cultural logic of remittance strategies.

KAYNAKÇA

AIROLA, J.

2007 “The Use of Remittance Income in Mexico”, **International Migration Review**, Cilt: 41, No:4, s. 850–859.

AKKOYUNLU, S., K.A. Kholodilin

2006 “What Effects the Remittances of Turkish Workers: The Turkish or German Output”, **DIW Berlin, German Insititute for Economic Research**, No: 622.

BALİ, R.H.

2004 **Anadolu’dan Yeni Dünya’ya, Amerika’ya İlk Göç Eden Türklerin Yaşam Öyküleri**, İstanbul: İletişim Yayınevi.

BASCH, L.G., N. Glick-Schiller, C. Blanc-Szanton

1994 **Nations Unbound: Transnational Projects, Post-Colonial Predicaments, and Deterritorialized Nation-States**, PA: Gordon and Breach, Langhorne.

BALLARD, R.

2001 “The Impact of Kinship on the Economic Dynamics of Trans-national Networks: Reflections on Some South Asian Developments”, **Transnational Communities Programme**, University of Oxford, <http://www.transcomm.ox.ac.uk/working%20papers/Ballard.pdf>, Aralık 2006 tarihinde erişilmiştir.

BALLARD, R.

2003 “A Background Report on the Operation of Informal Value Transfer Systems (Hawala)”, <http://www.casas.org.uk/papers/pdfpapers/hawala.pdf>, 13 Mayıs 2010 tarihinde erişildi.

BARAJAS, A., R. Chami, C. Fullenkamp, M. Capen, P. Montiel

2009 "Workers' Remittances Promotes Economic Growth", **IMF Working Paper. WP/09/153**, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp09153.pdf>, 13 Mayıs 2010 tarihinde erişildi.

BASCH, L.G., N. Glick-Schiller, C. Blanc-Szanton

1994 **Nations Unbound: Transnational Projects, Post-Colonial Predicaments, and Deterritorialized Nation-States**, PA: Gordon and Breach, Langhorne.

BURHOLT, V.

2004 Transnationalism, economic transfer and families' ties: Intercontinental contacts of older Gujareatis, Punjabis and Sylhetis in Birmingham with families abroad, **Ethnic and Racial Studies**, Cilt: 27, No: 5, s.800-829.

BOURDIEU, P.

1977 **The Outline of a Theory of Practice**, Cambridge: Cambridge University Press.

CLARK, K., S. Drinkwater

2001 "An Investigation of Household Remittance Behaviour", **Manchester School of Economic Studies Discussion Paper**, <http://www.ses.man.ac.uk/clark/Rempap.pdf>, 24 Haziran 2008 tarihinde erişilmiştir.

DE HAAS, H.

2010 "Migration and Development: A Theoretical Perspective", **International Migration Review**, Cilt: 44, No: 1, s.227-264.

Di Carlo, L.

2001 **Migration and Identity Among Black Sea Turks**, Yayınlanmamış doktora tezi,
Brown Üniversitesi.

DINERMAN, I. R.

1982 “Migrants and Stay-at-Homes: A Comparative Study of Rural Migration from
Michoacan, Mexico”, **Monographs in US_Mexican Studies**, No. 5, University of
California, San Diego.

DURAND, J., D. Massey

1992 “Mexican Migration to the U.S.: A Critical Review”, **Latin American Research
Review**, Cilt: 27, s. 3–43.

DPT

2003 “Giresun İli Gelişmişlik Performansı”, [http://www.dpt.gov.tr/bgyu/ipg/karadeniz/
giresunPER.pdf](http://www.dpt.gov.tr/bgyu/ipg/karadeniz/giresunPER.pdf), 13 Mayıs 2010 tarihinde erişilmiştir.

GİRESUN VALİLİĞİ

2010 “İlin Genel Tanımı”, [http://www.giresun.gov.tr/syf/sayfalari_goster.aspx?
sayfa_ID=42](http://www.giresun.gov.tr/syf/sayfalari_goster.aspx?sayfa_ID=42), 13 Mayıs 2010 tarihinde erişilmiştir.

GÜLER, M.

2004 **Okyanus Ötesine, ABD’de Yaşayan Türk Göçmenler**, Yazarın kendi yayını.

HAGEN ZANKER J., M. Siegel

2007 “A Critical Discussion of the Motivations to Remit in Albania and Moldova”,
Maastricht Graduate School of Governance, Çalışma Makalesi, MGSOG/2007/
WP007.

HUSSAIN, M.

2005 “Measuring Migrant Remittances: from the perspective of european comission”,
World Bank Intr. Technical Meet. on Measuring Migrant Remittances' da
sunulmuştur, 24-25 Haziran, Washington D.C.

IMF Committee on Balance of Payments Statistic

2006 “Definition of Remittances”, **9th Meeting of the IMF Committee on Balance of
Payments Statitics**, Frankfurt, Almanya, Ekim 23-26, 2006, [http://www.imf.org/
external/pubs/ft/bop/2006/06-04.pdf](http://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2006/06-04.pdf), 13 Mayıs 2010 tarihinde erişilmiştir.

KAYA, İ.

2007 **Müslüman Amerikalılar, Göç, Kimlik ve Entegrasyon**, Ankara: Dipnot Yayınları.

KYLE, D.

2000 **Transnational Peasants: Migrations, Networks, and Ethnicity in
Andean Ecuador**, Johns Hopkins University Press.

LEVITT, P.

2001 **The Transnational Villagers**, Berkeley: University of California
Press.

MAZZUCATO, V.

2005 “The study of transnational migration: Reflections on a simultaneous matched-
sample methodology”, **Workshop on Migration and Development Within and
Across Borders, Social Science Research Council** (New York, 17-19 Kasım),
isimli konferansta sunulmuştur.

MARTIN, P., M. Abella

2009 “Migration and Development: The Elusive Link at the GFMD”, **International
Migration Review**, Cilt: 43, No:2, s.431-439.

PORTES, A.

2009 “Migration and Development: Reconciling Opposite Views”, **Ethnic and Racial Studies**, Cilt:32, No:1, s.5-22.

PİEKE, F.N., N. Van Hear, A. Lindley

2007 “Beyond Control? The Mechanics and Dynamics of ‘Informal’ Remittances between Europe and Africa”, **Global Networks**, Cilt: 7, No: 3, s.348–366.

RAHTA, D., S. Mohapatra, A. Silwal

2009 Migration and Remittance Trends 2009, **Migration and Development Brief 11**, World Bank, (13 Mayıs 2010 tarihinde erişilmiştir) <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1110315015165/MigrationAndDevelopmentBrief11.pdf>,

SAYAN, S.

2006 “Business Cycles and Workers’ Remittances: How Do Migrant Workers Respond to Cyclical Movements of GDP at Home?”, **IMF Working Paper**, Wp/06/52.

SMİTH M.P, L.E. Guarnizo,

1998 “The Locations of Transnationalism”, iç. **Transnationalism from Below: Vol. 6 of Comparative Urban and Community Research**, (der. M.P. Smith ve L.E. Guarnizo), Transaction, New Brunswick.

SMITH, R.

2005 **Mexican New York: Transnational Worlds of New Immigrants**, California: University of California Press.

TINACO, E.C.

- 2006 “The Social Structure of Remittance Economies”, http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/1/0/3/8/3/pages103837/p103837-1.php, 6 Şubat 2011 tarihinde erişilmiştir.

WILDING R.

- 2006 “‘Virtual’ Intimacies? Families Communicating Across Transnational Context”, **Global Networks**, Cilt: 6, No: 2, s.125–142.

VERTOVEC S.

- 2004 “Migrant Transnationalism and Modes of Transformation”, **International Migration Review**, Cilt:38, No: 3, s. 970-1001.